

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

TÔ VĂN HÀ

**GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN CAM SÀNH
TẠI HUYỆN HÀM YÊN TỈNH TUYÊN QUANG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

THÁI NGUYÊN - 2018

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

TÔ VĂN HÀ

**GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN CAM SÀNH
TẠI HUYỆN HÀM YÊN TỈNH TUYÊN QUANG**

Ngành: Phát triển nông thôn

Mã ngành: 8.62.01.16

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. ĐINH NGỌC LAN

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng, số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa từng được sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

Tôi xin cam đoan rằng, mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đều đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Tác giả luận văn

Tô Văn Hà

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập, với nỗ lực của bản thân, tôi đã nhận được sự động viên, giúp đỡ của nhiều cá nhân và tập thể, đến nay luận văn của tôi đã được hoàn thành.

Trước tiên, tôi xin được bày tỏ lòng biết ơn tới các thầy, cô giáo đã tham gia giảng dạy chương trình cao học chuyên ngành Phát triển nông thôn tại Trường Đại học Nông lâm Thái nguyên đã trang bị cho tôi những kiến thức trong những năm học vừa qua.

Tôi xin bày tỏ lời cảm ơn chân thành và sâu sắc tới PGS.TS Đinh Ngọc Lan đã tận tình chỉ bảo, hướng dẫn tôi trong suốt quá trình thực hiện luận văn thạc sỹ này.

Xin gửi lời cảm ơn tới các thầy, cô trong Ban giám hiệu, phòng quản lý Đào tạo sau Đại học, Khoa KT&PTNT đã quan tâm và tạo điều kiện thuận lợi cho tôi hoàn thành khóa học.

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới gia đình và đồng nghiệp đã giúp đỡ, động viên tôi trong quá trình thực hiện đề tài.

Xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 21 tháng 9 năm 2018

Tác giả luận văn

Tô Văn Hà

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC BẢNG, BIỂU ĐỒ	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu của đề tài	2
3. Ý nghĩa của đề tài.....	2
3.1. Ý nghĩa trong học tập.....	2
3.2. Ý nghĩa trong thực tiễn	2
Chương 1 TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU	3
1.1. Cơ sở lý luận	3
1.1.1. Một số khái niệm.....	3
1.1.2. Ý nghĩa của phát triển cam sành	7
1.1.3. Các nhân tố ảnh hưởng đến sản xuất và tiêu thụ cây cam sành.....	10
1.2. Cơ sở thực tiễn	12
1.2.1. Tình hình sản xuất và tiêu thụ cam sành trên thế giới	12
1.2.2. Tình hình sản xuất, tiêu thụ cam sành ở Việt Nam	15
1.2.3. Tình hình phát triển sản xuất cam sành ở một số địa phương	16
Hà Giang	16
1.2.4. Bài học kinh nghiệm rút ra cho phát triển sản xuất cam trên địa bàn huyện Hàm Yên.....	21
1.3. Tổng quan các công trình nghiên cứu về phát triển sản xuất cam	22
Chương 2 ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU ...	24
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	24
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu.....	24
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu.....	24
2.2. Nội dung nghiên cứu	24
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	25
2.3.1. Phương pháp điều tra thu thập thông tin.....	25
2.3.2. Phương pháp tổng hợp, xử lý số liệu	27
2.3.3. Phương pháp so sánh.....	27

2.4. Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu	27
Chương 3 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	31
3.1. Khái quát về điều kiện tự nhiên - kinh tế - xã hội của huyện Hàm Yên, tỉnh Tuyên Quang	31
3.1.1. Đặc điểm điều kiện tự nhiên	31
3.1.2. Đặc điểm kinh tế - xã hội	35
3.1.3. Những thuận lợi, khó khăn của huyện	41
3.2. Thực trạng phát triển sản xuất cây cam sành của huyện Hàm Yên - tỉnh Tuyên Quang	42
3.2.1. Tình hình quy hoạch vùng sản xuất cam Hàm Yên	42
3.2.2. Tình hình sản xuất cây cam sành tại huyện Hàm Yên	45
3.2.3. Tình hình tiêu thụ sản phẩm và xây dựng thương hiệu cam Hàm Yên.....	53
3.2.3. Phân tích hiệu quả kinh tế của các hộ trồng cam trên địa bàn huyện Hàm Yên, tỉnh Tuyên Quang	58
3.3. Phân tích các nhân tố ảnh hưởng đến sản xuất và tiêu thụ cây cam sành Hàm Yên	63
3.4. Phân tích SWOT đối với sản xuất cam sành của huyện Hàm Yên	67
3.4.1. Điểm mạnh (Strengths)	67
3.4.2. Điểm yếu (Weaknesses)	69
3.4.3. Cơ hội (Opportunities)	71
3.4.4. Thách thức (Threats)	72
3.5. Một số giải pháp nhằm phát triển sản xuất cam sành tại huyện Hàm Yên - tỉnh Tuyên Quang	73
3.5.1. Quan điểm và định hướng phát triển sản xuất cam sành	73
3.5.2. Đề xuất một số giải pháp nhằm phát triển cây cam sành Hàm Yên	76
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	84
1. Kết luận	84
2. Kiến nghị	85
TÀI LIỆU THAM KHẢO	87
PHỤ LỤC	

DANH MỤC TỪ, CỤM TỪ VIẾT TẮT

BQ	Bình quân
BVTV	Bảo vệ thực vật
CC	Cơ cấu
CNH - HĐH	Công nghiệp hóa - hiện đại hóa
DT	Diện tích
ĐVT	Đơn vị tính
GT	Giá trị
HĐND	Hội đồng nhân dân
HQKT	Hiệu quả kinh tế
HTX	Hợp tác xã
HTXDVNN	Hợp tác xã dịch vụ nông nghiệp
KHCN	Khoa học công nghệ
KT - XH	Kinh tế - xã hội
KTCB	Khai thác cơ bản
NN	Nông nghiệp
NN&PTNT	Nông nghiệp và Phát triển nông thôn
QĐ	Quyết định
SL	Số lượng
SP	Sản phẩm
TB	Trung bình
TP	Thành phố
TTCN	Tiểu thủ công nghiệp
TƯ	Trung ương
UBND	Ủy ban nhân dân
VSATTP	Vệ sinh an toàn thực phẩm
WB	Ngân hàng thế giới

DANH MỤC BẢNG, BIỂU ĐỒ

Bảng:

Bảng 1.1. Sản lượng cam của 10 nước sản xuất nhiều nhất trên thế giới năm 2016	14
Bảng 1.2. Diện tích, sản lượng cam ở Việt Nam.....	15
Bảng 2.1: Phân loại hộ điều tra	26
Bảng 3.1. Hiện trạng sử dụng đất nông nghiệp huyện Hàm Yên năm 2017.....	34
Bảng 3.2. Một số chỉ tiêu phát triển kinh tế giai đoạn 2013 - 2017	36
Bảng 3.3. Tình hình dân số và lao động huyện Hàm Yên giai đoạn 2015- 2017	39
Bảng 3.4. Hiện trạng diện tích cam của huyện Hàm Yên năm 2017	46
Bảng 3.5. Diện tích cam sành phân theo vùng của huyện Hàm Yên năm 2017	49
Bảng 3.6. Giá trị sản xuất cam sành Hàm Yên giai đoạn 2015 - 2017	51
Bảng 3.7. Diện tích, năng suất, sản lượng, giá trị cây cam sành tại 3 xã điều tra năm 2017	52
Bảng 3.8. Tình hình tiêu thụ cam Hàm Yên năm 2017.....	54
Bảng 3.9. Đặc điểm cơ bản của các nhóm hộ điều tra	59
Bảng 3.10. Diện tích đất canh tác của các nhóm hộ điều tra	60
Bảng 3.11. Tổng hợp chi phí cho vườn cam tại vùng điều tra năm 2017 (Tính cho 1,0 ha/1 năm).....	62
Bảng 3.12. Kết quả sản xuất cam sành Hàm Yên theo nhóm hộ trong 1 năm thời kỳ kinh doanh (tính trên 1ha)	62
Bảng 3.13. Tổng hợp các nhân tố ảnh hưởng tới sản xuất cam sành của các hộ điều tra	65
Bảng 3.14. Kế hoạch phát triển cây cam sành đến năm 2020	75

Biểu đồ:

Hình 1.1: Tỷ lệ các loại cây có múi sản xuất trên thế giới.....	13
Hình 3.1. Cơ cấu diện tích cam tại huyện Hàm Yên năm 2017.....	47
Hình 3.2. Diện tích cam sành tại huyện Hàm Yên giai đoạn 2013 - 2017.....	47
Hình 3.3. Sản lượng cam sành tại huyện Hàm Yên giai đoạn 2013 - 2017	50
Hình 3.4: Diễn biến giá cam sành trong một chu kỳ thu hoạch của huyện Hàm Yên năm 2017	67

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Nền nông nghiệp Việt Nam hiện nay đang từng bước phát triển về chất lượng cũng như giá trị góp phần nâng cao thu nhập và cuộc sống của người dân đặc biệt là người dân nông thôn trong những mặt hàng nông sản của nước ta có nhiều cây trồng chủng loại trong đó có cây cam sành.

Cam sành là một loại quả nổi tiếng được trồng lâu đời trên vùng đất huyện Hàm Yên, tỉnh Tuyên Quang và sớm nhất tại xã Phù Lưu. Cam sành tại đây mang hương vị đặc trưng riêng, được hấp thụ tinh hoa từ đất, gió, nắng và nguồn nước mát lành nên vị ngọt cũng khác hẳn cam sành vùng khác. Cam sành Hàm Yên đã đạt danh hiệu "Thương hiệu vàng nông sản Việt Nam 2015" và "Top 10 trái cây nổi tiếng và có giá trị nhất Việt Nam" (theo Viện nghiên cứu rau quả). Nằm trong top 100 loại quả có giá trị dinh dưỡng cao đối với sức khỏe con người.

Vùng sản xuất tập trung chủ yếu ở 15 xã của 2 huyện Hàm Yên và Chiêm Hoá với trên 4.000 hộ trồng cam, trong đó năng suất bình quân đạt 127 tạ/ha, sản lượng đạt trên 34.000 tấn, trị giá đạt trên 340 tỷ đồng. Tại địa bàn huyện Hàm Yên hiện nay có khoảng gần 5.000 ha cam. Trong đó có hơn 4.300 ha đang cho thu hoạch [14]. Mỗi năm, huyện Hàm Yên cung cấp ra thị trường trên 43.000 tấn cam, do đó có thể nói cây cam sành hiện nay đã trở thành cây trồng chủ lực của người nông dân, từ trồng cam rất nhiều hộ nông dân ở đây đã thoát cảnh nghèo đói do giá cả cam sành những năm gần đây cũng tương đối ổn định. Có nhiều hộ gia đình thu nhập hàng trăm triệu đồng đến hàng tỷ đồng. Cây cam sành không những mang lại nguồn thu nhập cao và ổn định cho người dân mà còn giải quyết được nhiều việc làm cho lao động nông thôn, góp phần thúc đẩy phát triển nền kinh tế của tỉnh.

Tuy nhiên việc phát triển sản xuất cam ở huyện Hàm Yên vẫn còn nhiều vấn đề cần được đưa ra nghiên cứu giải quyết, đó là: Đại đa số hộ nông dân trồng cam trong vùng là người dân tộc thiểu số, việc áp dụng khoa học kỹ thuật vào sản xuất còn đơn lẻ, chưa tạo ra được sản phẩm hàng hoá có giá trị kinh tế cao. Việc làm và thu nhập của người dân ở các vùng trồng cam chưa ổn định, do chưa áp dụng các tiến bộ khoa học kỹ thuật vào sản xuất nên vẫn còn tình trạng sản xuất

năm được mùa, năm mất mùa, được mùa mất giá, được giá mất mùa. Thị trường tiêu thụ nhỏ lẻ, chủ yếu là bán nội tiêu. Việc tiêu thụ cam còn chưa chủ động, chịu nhiều áp lực về thị trường, đặc biệt là vào thời điểm chính vụ và cuối vụ cam chín. Chưa kêu gọi được các doanh nghiệp vào đầu tư, xây dựng nhà máy chế biến.

Để phát huy thế mạnh điều kiện đất đai, khí hậu, tận dụng tiềm năng, cơ hội thị trường; khắc phục những hạn chế trong quá trình phát triển và giữ vững Thương hiệu cam sành Hàm Yên tôi lựa chọn đề tài ***“Giải pháp phát triển cam sành tại huyện Hàm Yên - tỉnh Tuyên Quang”*** làm đề tài nghiên cứu và kết quả nghiên cứu nhằm góp phần phát triển sản xuất cam sành tăng thu nhập và giải quyết các vấn đề trên.

2. Mục tiêu của đề tài

- Đánh giá thực trạng sản xuất cam sành tại huyện Hàm Yên, tỉnh Tuyên Quang.
- Phân tích các nhân tố ảnh hưởng đến quá trình sản xuất cam sành của các hộ nông dân trên địa bàn huyện.
- Đề xuất một số giải pháp chủ yếu nhằm phát triển cam sành huyện Hàm Yên theo trong những năm tới.

3. Ý nghĩa của đề tài

3.1. Ý nghĩa trong học tập

Thực hiện đề tài này giúp tôi nâng cao hiểu biết về cây cam sành có cơ hội được vận dụng những kiến thức đã học vào trong thực tiễn, được rèn luyện kỹ năng và phương pháp khoa học cho bản thân, học hỏi và tích lũy những kinh nghiệm trong thực tế, nâng cao năng lực chuyên môn để phục vụ cho công việc sau này. Ngoài ra nó còn là tài liệu tham khảo cho các sinh viên, học viên trong trường.

3.2. Ý nghĩa trong thực tiễn

Kết quả đề tài sẽ giúp cho các hộ nông dân trồng cam sành nhận thấy được tình hình sản xuất cây cam sành của họ, so sánh hiệu quả kinh tế từ cây cam sành với các cây trồng khác để phát triển sản xuất cây cam sành một cách hiệu quả. Từ đó giúp họ đưa ra các biện pháp, cách khắc phục các mặt bất lợi, phát huy những mặt thuận lợi nhằm đạt hiệu quả kinh tế cao hơn. Đồng thời giúp nâng cao giá trị kinh tế cho cây cam sành ở huyện Hàm Yên, liên kết chặt chẽ giữa các khâu trong quá trình sản xuất, và liên kết giữa nông dân, doanh nghiệp và nhà nước để thu được giá trị tối đa sản phẩm từ cây cam sành.